

стрижнева ідея добре мотивована переконливим розділом «Дорога – це життя». Очевидно, так воно і стелиться ланкою, якщо її розуміти крізь призму розмислу життєвого виру.

Рецензії

В. Соболю, д-р філол. наук, проф. (Варшава)

Сутність творення образного слова

Щойно побачила світ збірка оповідань і новел Миколи Зимомрі: *Образки Срібної землі* (Дрогобич-Люблін, «Посвіт», 2016, 130 с.). Вона двомовна: українською мовою та в адекватному перекладі польською мовою («*Obrazki Srebrnej ziemi*») Тадея Карабовича, відомого дослідника української літератури в Польщі, ученого-літературознавця та письменника українського походження.

Стоїмо півколом. А хто ще ні, то має стати. Адже «антропологія видовищ бачиться в культурі передусім у суспільній пам'яті, згуртованій в драматичних структурах ...», як стверджує польський учений Лешко Коланкевіч. Йдеться про вагомість насамперед історичних слідів і сутність їхнього характеру. У цьому зв'язку варто наголосити: автор рецензованої збірки новел «Образки Срібної землі» як же своєчасно і вправно переводить конкретику в метафору в творі «*Стояти півколом*» – одному із двадцяти, які складають цю, без сумніву, цікаву книжку Миколи Зимомрі. Так, диригент хору чи капели має справді все бачити, чути, відчувати, реагувати, а тому та капела чи хор має стояти на сцені *півколом*. До речі, улітку 2015 року мені пощастило в архівах Осередка української культури у Вінніпезі віднайти аналогічне міркування в рукописних

щоденникових нотатках диригента світової слави Олександра Кошииця... У новелі Миколи Зимомрі «*Стояти півколом*» наведено спогади Марії Сабат-Свірської (1895-1983) про диригента Станіслава Людкевича: «Життя як книжка із багатьма застібками. Для нього золотою застібкою був його голос Так, він пам'ятає себе в пісні від раннього дитинства. Тому неодноразово спів, цей Божий дар, допомагав вижити, торувати свою життєву дорогу в скрутні миттєвості. А витоки? Біля них, либонь, був прадід, справжній музикант, талановитий носій народних традицій, який особливо добре грав на цимбалах. А ще – уявний образ Батька; лише після закінчення лихоліття сталінової доби, наважився надіслати першого листа, адресованого родині, довгі роки не даючи про себе жодної вістки, оберігаючи дружину і чотирьох дітей від репресій, залишаючись для них таким, яким пропав безвісті»³.

Мотив освіти як основи всіх основ – глибокої, правдивої, закоріненої в пам'ять, історію, традицію, – є чи не наскрізним у збірочці «Образки Срібної землі». Мотив, говорячи словами самого автора, позначений «світлом пам'яті»(с. 70) . Традиційно-больовий мотив під пером Миколи Зимомрі сягає до рядків щоденника Олеся Гончара про те, що без рідної мови незалежність є пустми словами, що ці рядки в Гончаревому щоденнику від 19 липня 1994 року «містять спонуку стояти півколом завжди, коли серце ридає без сліз...» (с.108).

Цей же мотив в унісон відлунує словами Ліни Костенко в книжці «Гармонія крізь тугу дисонансів» трьох авторів – Івана Дзюби, Ліни Костенко, Оксани Пахльовської⁴:

³Зимомря Микола. Образки Срібної землі. Zymomrya Mykoła. Obrazki Srebrnej ziemi. Переклад з української мови Тадея Карабовича. tłumaczenie z języka ukraińskiegoTadeusza Karabowicza. – Видавництво «Посвіт», Дрогобич-Львів 2016.- С.106.

⁴Дзюба Іван, Костенко Ліна, Пахльовська Оксана. «Гармонія крізь призму дисонансів...». - Видавництво «Либідь», Київ 2016.-

У чистім полі, в полі на роздоллі,
 Де колосочки проти сонця жмуряться,
 Вернигора, Вернивода й Вернидуб –
 Три велетні –

Зібралися та й журяться.

– Ми велетні, ми велетні, ми велетні.

Ми телепні, ми телепні, ми телепні!

І сила ж є, і серце не мізерне,

І сто віків ні вмерти, ні заснути,-

Все вернем, вернем, вернем, вернем!

А вже пора було й перевернути!⁵

Як однозначно точно кваліфікував Іван Дзюба, осудливість Ліни Костенко «не тріумфальна, а співстражденна»⁶... Орієнтир на концепт Дзюби – на його імперативний «смак правди» (с.102) – відчувається і в думанні автора «Образків Срібної землі». У його співстражденності, яка покликана не залишити байдужим жодного. Там, де не виходить і не хочеться говорити різко, – твориться імпресіоністичний образок «Настрій». Овіяний флером загадковості, цей образок – чи не зумисне єдиний без ілюстрації? А іронічний чи навіть саркастичний дискурс образка «Серцебиття слова» делікатно притлумлюється тим, що автор залишає поза кадром... Однак є імена та події чітко впізнавальні, як, приміром, згадка про Друга з Великої Літери, світлої пам'яті професора Романа Гром'яка (с.12), хоча прізвище не назване. Як і прізвище «високого Степана» у новелеті «Двобій»... І то прекрасно, що дорогі нам люди залишаються з нами назавжди. Бо ж із пам'яті однієї людини твориться пам'ять народу – і може, в результаті притомність

⁵ Дзюба Іван, Костенко Ліна, Пахльовська Оксана. «Гармонія крізь призму дисонансів...». - Видавництво «Либідь», Київ 2016.- С.19.

⁶ Дзюба Іван, Костенко Ліна, Пахльовська Оксана. «Гармонія крізь призму дисонансів...». - Видавництво «Либідь», Київ 2016.- С.15.

світу, який воліє не чути й не бачити...У світі, який здомінований синдромом «зараз», гегемонією «миті», в якому пам'ять поступається місцем враженням⁷.

Так, наприклад, «Двобій» – не просто новела про свого Вчителя – це твір про важку стезю правдивого вченого, а нею є «вічний двобій між кривдою та правдою» (с. 62). Часом стиль викладу стає надміру «закучерявлений», але той, хто добре знає атмосферу вищої школи, розуміє про що мова. І за допомогою тези чесько-німецького шахового гросмейстера Людка Пахмана (1924-2003) про те, що «єдина заслуга тих, хто відкриває правдиві істини, полягає в тому, аби не заперечувати правдивій чи вічній істині» (с.62). І через активізацію уяви про лиходіїв, які «окресливши для себе зону чагарників, травянистої рослинності та вивітрених урочищ, живуть куніцями» (с.64), і – в контрасті до лихих – місії Вчителя: він «коректно проводив ненавченого життям крізь «водойми», виказуючи «в ермітажі», себто на самотині, діорамні лінії з проекцією на щасливий вихід із ускладненого становища. І в цьому він був добромисним навчителем» (с.66). Стиль образків густий, а часом пересичений іменами історичних осіб, історичними фактами, подіями. Але ця перенасиченість – від шляхетного прагнення автора виекспонувати силуетки особистостей, окреслити їх вклад в українську культуру. Так, Костянтин Тішендорф (1815-1874), німецький теології і знавець Святого Письма прислужився «для зміцнення рецепції творчості Тараса Шевченка в Німеччині» (с.80), і то діялося ще в 60-х рр. ХХ ст., тобто в останні роки життя поета та після його смерті.

---

⁷Див.: Kuligowski Waldemar. Miłość na Zachodzie. Historia antropologiczna.- Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2004.- 411 s.; Sulima Roch. Antropologiczna historia miłości w kulturze Zachodu // Przegląd humanistyczny. – 2005. – NR 2(389). – S.133-141.

**

У перспективі позитивним видається аналіз нашого письменства, в тому числі й образків Миколи Зимомрі, під кутом зору інтермедіальності. Із пильною увагою до співдії Слова прозового, поетичного – із його відлунням у музиці й живопису. Із малюнками самого автора. Так, символічна назва новели «Покрівці» обігрується на різні способи: і порівнянням із ораторією («Оповіді про друга, то означає збагнути бодай якоюсь мірою сутність Бахової ораторії «Страсті за Матвієм»), і спровокованим «поліфонічною пристрастю» дивослетінням, як «тендітний, по-тичинівськи ніжний, як правдива порцеляна Йоахіма Кендлера» (с.114), і розмаїття кольорів – починаючи від обкладинки, на якій властиво є малюнок Миколи Зимомрі «Світлі гори». Тож смакові відчуття співдіють із зоровими – «медові уста», «солодкий вітерець» (с.66), мелодія «пісна» (с.68), «сизі косми слив» (с.68), «щем малиновий» (с.116), «золоте жито» (с.66), сльоза «біла» (с.116) а покрівці «різнокольорові» (с.118). А земля на початку липня – то правдива вишиванка, розписана «малиновими, білими, палевими й рожевими кольорами» (с.60)... Образки пройняті музичними асоціаціями: опери «Богема» Джакомо Пуччіні (с.84), ораторії Йогана Себастьяна Баха (с.114). А якими розкішними і водночас трагічними барвами грають вплетені – в двох мовах, дякуючи перекладу Тадея Карабовича – вірші Тараса Шевченка (с.56-57), Івана Франка (с.54-55), Івана Ірлявського, Олександра Олеся (с.58-59), Миколи Вінграновського (с.62-63, 66-67, 118-119), Василя Симоненка (с.98-99), Платона Воронька (с.106 – 107), Петра Скунця (с.112-113).

Чарівним паском, властиво, майже всі образки інкрустує-цементує висока поезія, як має пряму дорогу до глибини серця. Відрадно, що своєчасно рядки Олександра Олеся звучать прогностично-візіонерськи не лише

українською, а й польською. Це – завдяки вправності поета й перекладача Тадея Карабовича (с.70-71):

Kiedy Ukraina w jarzmie żelaznym
 Tyrała na pana i w ranach orała
 Gdy powstawała i skały niemiały
 To Europa milczała.
 Gdy Ukraina najkrwawsze żniwo
 Zebrawszy dla kata sama umierała
 I z głodu nawet zagubiła słowa
 Europa milczała.
 Kiedy Ukraina życie przekleła
 I cała mogiłą stała,
 Jak łzami spływał nawet demon zła,
 Europa milczała... (с. 71)

Вподобана поетами бароко метафора «theatr ummundi» – театру світу – хай розпрозорить суть, хай зірве полуду з тих очей, які ладні не чути цих рядків, не бачити повторення безпам'ятства, байдужості до долі великого європейського народу... Іноді видається, що для манери Миколи Зимомрі як прозаїка характерна ознака, яку можна б назвати голосом-письмом. Його вдало супроводжують графічні малюнки, так звані мистецькі розетки відомого ужгородського художника Василя Зимомрі, який доводиться племінником автора збірки. Між відповідними текстами й малюнками органічно відбувається гармонія смислових знаків, що підсилює ефект й адаптується до конкретної ситуації. Ось, наприклад, заспів до образка «Вервечка»:

«Асфальтівка, залита літнім сонцем, буває – ледве під осінь – начисто витерта рифленою гумою шин. Так тепер вже багато тих легковиків! А колись битий каменем-коцкою шлях вів з Мукачева до села Нове Давидково. Тоді, у двадцятих роках бурхливого двадцятого століття, ще зависали над потоками сизі косми слив, густів хмільний вогонь у виноградних гронах, а вздовж сільських обійсть бігла змійкою справжня возовиця, з м'яким килимом прогрітої

глиняниці. Ступити босою ногою в пилюку – багатьом згадається обпікаючий пісок чорноморських пляжів, близьких нині тільки для «свіжих» багатіїв. А йому, то – довга вервечка полишених попри глибоку колію слідів дитинства. Звісна річ, не для науки грала доля пісню мелодію – землю котилася війна. Проте не всі музи мовчать, коли життя веде свій двобій з колісницею смерті. Школа має свої заповіді – для прийдешнього, для того, хто переможе» (с. 68).

Згадати б про заповідь. Бо нам усім настав бо час стати півколом. Звідси – подячне слово Миколі Зимомрі за вінок прозових текстів, об'єднаних в цикл «Образки Срібної землі». Чому *срібної* ? Срібною землею – так у 1938 році метафорично назвав Закарпаття визначний український поет Василь Пачовський (1878 – 1942) у праці «Срібна земля. Тисячолітня історія Карпатської України».

М.І. Зимомря, проф. (Дрогобич)

М.П. Ткачук, проф. (Тернопіль)

**Зразок креативного дослідження живого слова:
контекст інтердисциплінарності**

(Бойко-Сікора Катерина, Сікора Любомир. Жива
бесіда. Дрогобич: Посвіт, 2015.– 312 с.)

Своєрідний стоп-кадр для читача: першого червня 2016 року відбулася в читальному залі бібліотеки імені В'ячеслава Чорновола презентація видання «Жива бесіда» Катерини Бойко-Сікори та Любомира Сікори (Дрогобич, 2015, 312 с.). В обговоренні виступили о. Іван Гаваньо, Василь Винницький, Зиновій Бичко, Стефан Сеньків, Богдан Завідняк, Йосип Фиштик, Іван Швед, Володимир Грабовський, Василь Кузан, Богдан Британ, Петро Зборовський, Микола Зимомря та ін. Відтоді ця книжка має